T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

DİKSİYON VE SES NEFES EGZERSİZLERİNİN OYUNCULUK SANATINDAKİ ÖNEMİ VE ÇÖZÜMLENMESİ

Yüksek lisans tezi

SERKAN UZUNER

İSTANBUL 2009

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLERİ OYUNCULUK

DİKSİYON VE SES NEFES EGZERSİZLERİNİN OYUNCULUK SANATINDAKİ ÖNEMİ VE ÇÖZÜMLENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

SERKAN UZUNER

Tez Danışmanı: ÖĞR. GÖR. ZURAB SİKHARULİDZE

İSTANBUL 2009

İÇİNDEKİLER

ÖZET

DİKSİYON VE SES NEFES EGZERSİZLERİNİN OYUNCULUK SANATINDAKİ ÖNEMİ VE ÇÖZÜMLENMESİ

Uzuner, Serkan

İleri Oyunculuk

Tez Danışmanı: Zurab Sikharulidze

Mayıs, 2009, 37 Sayfa

Diksiyon sanatı, konuşulan dilin doğru ifade edilebilmesi için çok büyük önem teşkil eder. Bir dili doğru bir şekilde konuşmak için, diksiyona önem verilmesi gerekir.

Diksiyon söz söyleme sanatıdır. Diksiyonunu doğru kullananlar, o ülkenin sanat kurumları, özellikle tiyatroları ve devlet televizyonlarıdır. Topluma hitap eden kurumlarda, eğitim kurumlarında kesinlikle dil doğru kullanılmalıdır, çünkü bu kurumlar örnek teşkil etmektedirler. Bu kurumlarda çalışanlar dillerine dikkat etmelidirler.

Oyuncu için büyük bir önem taşıyan diksiyon sanatı ve ses nefes çalışmaları, büyük bir özveri ve düzenli bir çalışma, program ile iyi bir noktaya gelir. Bu yüzden oyuncu adayları ve profesyonel tiyatro oyuncuları bu çalışmaları düzenli bir şekilde yapmalıdırlar.

Anahtar kelimeler: diksiyon, ses ve nefes, diyafram.

ABSTRACT

ARTIBRATION AND IMPORTANCE OF INTONATION AND VOICE EXHALATION PRACTICES IN THE ART OF ACTING

Uzuner, Serkan

Advanced Acting

Superviser: Zurab Sikharulidze

May, 2009, 37 Pages

The art of intonation is so important to express the spoken language. Paying attention is a must that to speak a language much more understandable.

Intonation is the art of speech. The right intonation is especially used by the theatres and the government television of that country. The spoken language must be used in the associations which are calin upon and to be followed by the community.

The voice and speech and intonation is so important for an actor. The actor can build up his acting style if he works hard and put some dedicated efforts on voice and speech exercises. Because of this, the young nominees of acting and the professional actors must study regularly these voice-speech and intonation exercises.

Key Words: intonation, voice and speech, diaphragm.

1. GİRİŞ

Bu çalışmada iyi bir diksiyona sahip olabilmek için ve ses nefes koordinasyonuna sahip olabilmek için yapılacak çalışmalar anlatılmaktadır. Diksiyon konuşmanın rengidir, ahengidir. Müzik de komposizyon, duyguyu yorumu nasıl gösteriyorsa, konuşmada da diksiyon sanatı gösterir. Her ülkenin bölgelerinde, konuşma dili anlaşılır olsa bile şiveleri ve ağızları vardır. Sadece diksiyon sanatı bu farklılıkları teke indirir. Diksiyonu da halkına en iyi şekilde gösteren yer tiyatrolarıdır. Bu yüzden tiyatro eğitimi alan oyuncuların diksiyonuna özen göstermesi gerekir. Ne yazık ki bazı oyuncular buna dikkat etmiyorlar, yada özen göstermiyorlar. Bir oyuncu diksiyonunu geliştirebilmek için önemli aşamalardan ve çalışma programından geçmelidir. Bu çalışmada sırasıyla bu çalışmaları göreceğiz.

2. DİKSİYON

2.1 DİKSİYONUN TANIMI

Konuşma sanatı olarak tanımlayabiliriz diksiyonu. İnsanın ortaya çıkardığı seslerin, vurguların ve tonlamaların ve özellikle doğru ifade edebilmenin vücut diliyle de birleşerek ortaya çıkması olarak da adlandırabiliriz diksiyon sanatını. Tabiî ki, doğru bir diksiyona sahip olabilmek için, önemli bir çalışma sürecinden geçmek gerekir. Bir kişi, kendi dilini doğru bir şekilde konuşmak ve kendini doğru ifade edebilmek istiyorsa, diksiyon sanatının içeriğini oluşturan, artikülasyon, ses-nefes, fonetik, vurgu, tonlama ve ulama gibi önemli maddeleri öğrenmeli ve uygulamalıdır. Kendi toplumunun dilini, o toplumda yaşayan herkes doğru kullanmalıdır, diksiyonunu doğru kullanan bir kişi, karşılıklı sohbetlerde, topluluk karşısında yaptığı konuşmalarda hem karşısında ki insanların onu dikkatli bir şekilde dinlemesini sağlar hem de kendini rahat bir şekilde ifade edebilmenin mutluluğunu yaşar. Ama özellikle topluma hitap eden meslekler de bu sanata özen göstermelidir. Özellikle oyunculuk sanatı ile uğraşan kişiler ve tiyatro oyunculuğu yapan kişilerin kesinlikle diksiyon sanatının her maddesini doğru uygulaması gerekir.

2.2 VURGU

Yazılı metnin, duyguların ağızdan çıkmasıyla, konuşma dilinde çok büyük önemi vardır. Doğru yapılan vurgu, doğru duygunun çıkmasını sağlar. Vurgu ikiye ayrılır. Cümleye yaptığımız vurgu ve cümle içinde sözcüklere yaptığımız vurgu.

2.2.1 Sözcük Vurgusu

Konuşma dilinde, birçok dilde olduğu gibi vurgu farklı hecelerde olabilir. Türkçe de sözcüklere yaptığımız vurgu son hecededir. Sözcüğün cümlede kullanıldığı anlama göre vurgunun yeri değişebilir. Soru cümlelerinde de soru ekinden önceki heceye kayar.

"Ayşe yalnız yaşamayı seviyor" cümlesinde vurgu son hecededir.
"yemeğe yalnız Ayşe geldi" cümlesinde ise vurgu ilk hecededir.
"Ayşe! Benimle gelecek misin?"
"yemek yapacak mısın?"
"ben de onunla gidebilir miyim?". Örneklerinde gördüğümüz gibi vurgu soru ekinden önce yapılıyor.

Verdiğimiz örnekler olumlu sorulara örnekti. Eğer kelimemiz olumsuz ve soruysa, olumsuzluk ekinden önce gelen hece vurguyu çeker.

"siz de bizimle gelmez misiniz?"
"hoş geldiniz. Şöyle oturmaz mısınız?"
"siz böyle hatalar yapmaz mısınız?"

Dilimizde yer belirten özel isimlerde de vurgular farklılıklar göstermektedir. Bazı kelimelerde vurgu ilk hecede bazı kelimelerde vurgu orta gecededir.

"Ankara, İzmir, Bursa"
"Antakya, Antalya, Amasra"

Kelime hem yer ismi hem de cins ismi olarak kullanılıyorsa, vurgu yer ismi olarak kullanıldığında ilk hecede, cins isim ise genelde son hecede olur.

"Aydın da, aydın insanlar yaşar."
"Ordu da, ordu olmak zordur."
"Ayrancı, Ayrancı da bir dükkan daha açtı."

2.2.2 Cümle Vurgusu

Cümlenin amacını göstermek istiyorsak cümle vurgusu yapmamız gerekmektedir. Cümle vurguları konuşmadaki derinliği ortaya çıkarır ve yapılan konuşmanın amacını dinleyenler tarafından daha rahat anlaşabilirliği sağlar. Eğer konuşmacı, okuyucu cümlede yanlış vurgu yaparsa cümlenin anlamını değiştirebilir. Karşısındakinin anlayabilirliğini zorlaştırabilir. Vurguyu güçlendiren en önemli unsurlardan biride tonlamadır. Doğru tonlama ve vurgu cümlenin ahengini ortaya çıkarır ve dinleyicilerin zevk almasını sağlar.

"Ayşe, bugün trenle Mersin'e gitti" cümlesini inceleyelim.
(kim) bugün trenle Mersine gitti. Vurgu (Ayşe)
(ne zaman) Ayşe trenle Mersine gitti. Vurgu (bugün)
(neyle) Ayşe bugün Mersine gitti. Vurgu (tren)
(nereye) Ayşe bugün trenle gitti. Vurgu (mersin)

Yukarıda ki örnekte de gördüğümüz üzere sorulara verdiğimiz cevaplardaki vurgular doğru ve anlaşılır biçimde söylenirse, cümlede anlatmak istediğimiz duygu ve düşünce ortaya çıkar. Söylemek istediğimiz duygunun amacına ulaşmış oluruz.

2.3 TONLAMA

Vurguyu anlatırken, tonlamanın da konuşmada ne kadar önemli olduğundan bahsetmiştim. Yazılı metin, konuşma metinlerinde, sunumlarda ve tiyatro eserlerinde yazılan her cümlenin bir amacı ve bir duygusu vardır. Bu yazımlar, konuşmaya geçtiğimizde doğru tonlama ile ahengi yakaladığımızda, karşı tarafın, seyircinin zevk ile ve sıkılmadan dinlemesini sağlar. Tekdüze konuşan bir konuşmacı, aynı tonda devam eden bir konuşmacı, karşısındaki dinleyiciyi ve seyirciyi sıkar ve kendinden uzaklaştırır. Bu tiyatro oyuncuları içinde çok önemlidir. Oyuncu oyununu oynarken, tekdüzelikten, tonlama yapmaktan ve doğru vurguları yapmaktan kaçınırsa yada yapmaz ise izleyen

seyirci sıkılmaya başlar ve izlemez. Üstat Nüzhet Şenbay'ın dediği gibi "bir çok aktörün ve aktristin diksiyonu acınacak durumdadır" bu cümle aslında çok şeyi anlatıyor. Daha öncede söylediğim gibi topluma hitap eden mesleklerden biri olan tiyatro sanatı ve oyunculuk sanatı ile uğraşan kişilerin kesinlikle dilini doğru kullanması gerekir. Eğer doğru kullanmaz ise hem kendi mesleğinin amacını anlamamıştır hem de anlatmak istediği duygu ve düşünceyi seyirciye aktaramaz. Aktarsa bile, yanlış ifadeler ile yapılan bir sunum ve tiyatro eseri, iki saatlik yorgunluk ve anlamayan bir seyirciden başka bir şey değildir.

Değerli konservatuar ve tiyatro öğretmenlerimizin bize öğrettiği ve bu konuyla ilgili birçok kitaptan aldığımız örnekler ile aynı cümleleri farklı duygularla örnekleştirelim. Sonuçta da doğru tonlama yaptığımızda anlatılmak istenenin amacına ulaşalım. Bu çalışmalar oyuncu olmak isteyen ve oyunculuk eğitimi alan kişilerin kesinle yapması gereken çalışmalardır.

evet güzel olmuş (beğeni ile)
sen evet dedin, bende yaptım. (doğal)
evet mi? Hayır mı? (soru)
hadi ne olur evet de. (rica etme)
evet dedi. Evet dedi. (büyük sevinç)
evet, evet, evet. (coşku)
gözlerini kapattı ve gülümseyerek evet dedi. (mutlu)
evet demeseydin ölür müydün? (ağır suçlama)
evet demeden önce söyle bir çevresine bakındı, sonra evet dedi. (dedi kodu)
evet dediğin içimi öldürmüşler. (büyük hayret) (Gürzap 2007, s.114)

Yukarıda ki örneklerde, parantez içindeki duyguları değiştirsek bile, yaptığımız tonlamalarla ne kadar farklı anlamlarda söyleyebildiğimizi görebiliyoruz. Şimdi vereceğimiz örnekte vurgunun ve tonlamanın ne kadar önemli olduğunu göreceğiz. Edmond Rostand' ın yazdığı Cyrano de Bergerac adlı oyundan, Cyrano'nun bir tiradını inceleyelim. Okurken göreceğiz ki, vurgu ve tonlamayı bilmeyen bir oyuncunun ne kadar zorlanabileceğini.

Cyrano:
Bu kadarı az
Delikanlı! Asıl iş edada. Mesela bak,
Hoyratça "burnum böyle olsaydı mösyö, mutlak dibinden kestirirdim!"
Dostça "yana yatmaz mı"?
Senden önce davranıp kadehe batmaz mı?
Tarifle, "burun değil, coğrafi bilgilere bakılırsa bir dağ, dağ değil, yarım ada!"
Mütecessis, "acaba nereye yarar bu alet? Makas kutusu mudur, divit midir, izah et!"
Zarifane, "kuşları sevdiğiniz besbelli! Yorulmasınlar diye yavrucaklar, temelli bir tünek kurmuşsunuz!"
Pür neşe, "birader şu koskocaman burunla tütün içince, komşu yangın var demiyor mu?"
Müdebbir, "aman yavrum! Bu ağırlıkla yere düşmenden korkuyorum!"
Müşfik, " yaptırın ona küçük bir şemsiye, yazın fazla güneşten rengi solmasın diye!"
Alimane, "görmüşüm Aristo fan'da belki hipokamfelofantakamelos adındaki hayvanın burnu gayet büyükmüş! Sen ne dersin?"
Nobran, "zaten bilirim sen misafir sefersin; bu, şapka asmak için mükemmel bir icat"
Şairane, "ey burun, bütün cihana inat, seni baştan aşağıya nezle etmeye kadir tek rüzgar bulunmaz, karayel müstesnadır."
Hazin, " bir de kanarsa, Kızıldeniz! Ne bela!"
Hayran, "lavantacıya ne mükemmel bir tabela!"
Lirik, "bu tanrıların bindiği bir gemidir!"
Safiyane, " abide ne günleri gezilir?"
Hürmetkarane, "mösyö, kibarsınız muhakkak, yoksa varmı cumba sahibi olmak!"
Köylü, "vış anam! Bu ne? Bilmem guş muh, balık mıh? Yoğunsa tohuma kaçmış salatalık mı?"
Sivri akıllı, "bunu tombalaya koymalı. Kim elinden kaçırmak ister böyle bir malı!
Ve hıçkıra hıçkıra nihayet, pyrame gibi, bu ne felaket! Bu ne musibettir yarabbi! Böyle berbat edip de yüzünü sahibinin, şimdide utancından kızarıyor bak haine. Olsaydı biraz nükte, biraz malumatınız, işte karşıma geçer bunları sayardınız. Fakat sizde nükteden eser yok zerre kadar, neyleyim Cenabı hak ihsan buyurmamışlar! Zaten bir parça icat kudreti olsa bile, böyle seçkin, muhterem topluluk önünde hele, bana bu şakaları yapmazdınız elbet. Ağzınızdan çıkmaya daha olmadan kısmet bunlardan bir tekinin en ufak başlangıcı, karşınıza çıkardı Bergerac'ın kılıcı!
Ben bunları söylerim, oldukça belagat la! Başkasından dinlemem fakat tekini bile.
(Şenbay 2004, ss.202-203)

Yukarıda verdiğimiz örneği, şiirsellikten uzaklaşarak düz yazı okur gibi, yazılı durumları değerlendirerek çalışan oyuncu karakterin ve hikâyenin sahnelenmesinde

başarılı olur. Vurgulamalara ve tonlamalara dikkat edilmez ise oyuncu rolünü çıkarırken zorlanır.

2.4 ULAMA

Ulama, konuşma dilinde cümlenin akıcılığını sağlar. Eğer bir kelime ünsüzle bitiyor, hemen sonra gelen kelime ünlü sesle başlıyorsa ulama olur.

"sabah ^ oldu, beşyüz ^ altın, kayığın ^ içinde"

Örnekler çoğaltılabilir. Ulama yapıldığı zaman "p-ç-t-k" harfleriyle biten kelimeler, yazı dilinde her ne kadar yazılsa da, konuşma dilinde, ulama yapıldığında "b-c-d-g" ye dönüşürler. Bu değişim ulamanın önemli noktalarından biridir ve konuşmada cümlenin akıcılığında çok faydalıdır.

"harp okulu- harb ^ okulu, mesut olmak- mesud ^ olmak, çekiç atmak- çekic ^ atmak, kelek aldım- keleg ^ aldım"

Cümlede, kesinlik ve vurguyu belirttiğimiz zamanlarda ulama yapmayız.

"hayatta en büyük ^ isteğim, <u>aktör</u> olmaktı."

Konservatuarda ve diksiyon eğitimi verilen yerlerde, ulama için verilen ve güzel bir örnek teşkil eden A. De Musset'in, Marianne'nin kalbi adlı oyundan Cellio adlı karakterin tiradını konu başlığımız altında inceleyelim.

Genç yaşta ümitsiz bir ^ aşka düşenin vay haline! Sevileceğini bilmeden neticesi meçhul tatlı bir hayale kapılanın vay haline! Zavallı, bir kayığın ^ içine rahatça uzanır, yavaş yavaş sahilden ^ uzaklaşır. Ufukta sihirli ülkeler, yeşil çayırlar, hayat cennetinin dumanlı serabını görür… Dalgalar ^ onu sessiz sürükler, nihayet hakikat ^ onu uyandırınca görür ki… Kavuşmak istediği hayat, ayrıldığı sahil kadar ^ uzakta

kalmıştır. Artık ne yoluna devam ^ edebilir ne de geriye dönebilir… (çalgı sesleri duyulur) bu karnavalda ne ^ oluyor? Oktav değil mi şu gelen? (Şenbay 2004, s.66)

2.5 ARTİCULASYON (BOĞUMLAMA)

Articulasyon yani boğumlama, heceleri ve vurguları doğru ifade edebilmeye yarar. İyi bir tiyatro oyuncusunun kesinlikle iyi bir Articulasyon a (boğumlamaya) sahip olması gerekir. Sözleri doğru ve yerinden çıkaramayan bir oyuncuyu, söyledikleri anlaşılmayan bir oyuncuyu, sahne içene alır ve yutar. Bu durum oyuncu için çok güzel bir durum değildir. Bu yüzden oyuncu sürekli boğumlama çalışmalarıyla kendini beslemelidir. Aslında normal bir insanında bu konuda çok dikkatli olması gerekir. Birçok insanda dudak tembelliği vardır, ağzını açmadan konuşur ve bu kişileri kimse anlamaz ve ne yazık ki dinlemekten vazgeçer. Bir aktörün söylediğinin anlaşılmamasını düşünmek istemiyorum. Tiyatro ve diksiyon öğretmenlerimiz bu konuda çok kez uyarmışlardır. Doğru artikülâsyonla, boğumlamayla kelimelerin hakkını vermemizi söylemişlerdir. Tabi bunları söylerken boğumlama kusurlarını da söylememiz gerekir. Bu kusurlar çalışılarak düzeltilebilecek kusurlardır. Bu kusurlar, (tutukluk, atlama, kekeleme, pelteklik ve gevşeklik) olarak da sıralanabilir.

2.5.1 Tutukluk

Genelde birçok kişide bu sıkıntı olabilir. Heyecanlı biri, ne söyleyeceğini bilemeyen biri, sürekli aynı kelimeye takılı ve konuşmada da takılmaya başlar. Bu kusurun önüne geçebilmek için söylemeye çalıştığı cümleyi doğru boğumlamalı. Bu yüzden boğumlama çalışmalarını ağzını açarak doğru bir şekilde yapılması gerekir ve herhangi bir metini önce yavaşça ve sonra hızlı bir şekilde okumak gerekir.

2.5.2 Kekeleme

Kekeleme çok önemli bir konuşma bozukluğudur. Bu kusurun önüne geçebilmek için çok dikkatli bir çalışma yapmak gerekir. Bu rahatsızlık genelde çocuk yaşta görülür ve yetişkin yaşlara gelindiğinde alışkanlık haline gelir. Düzeltilemeyecek bir rahatsızlık değildir. Bu rahatsızlığın önüne geçebilmek için bir metni okuturken yavaş ve sesli bir şekilde okutmak gerekir ve tane tane söylenmesi istenir. Okutulan cümlelerden bazıları ezberletilir ve tekrar tekrar söyletilir ve boğumlama çalışmaları sürekli çalışılırsa bu sorundan iyi sonuçlar alınabilir.

2.5.3 Atlama

Bu kusur kesinlikle insanın konuşmada yaptığı tembellikten başka bir şey değildir. Konuşurken bazı harfleri yutmak, atlamaktan başka bir şey değildir. Sesli ve sessiz harfleri doğru articulasyon yaparsak bu kusuru rahatça düzeltebiliriz.

2.5.4 Pelteklik

Konuşmada söylenecek harfin çıkarılmayıp o sese benzeyen sesin söylenmesiyle ortaya çıkmasıdır. Bu kusuru yok edebilmek içinde sürekli egzersiz yapmamız gerekmektedir. Genelde (j-z), (ş-s), (c-j) harflerin de görünür. (jilet-zilet), (paşam-pasam), (ancak-anjak).

2.5.5 Gevşeklik

Gevşeklik, konuşma kusurlarında en yaygın olanıdır. Bu kusuru yok edebilmek için klasik bir metot olan dişler arasına kalem yerleştirip, sıkıştırıp heceleri söylemeliyiz ve anlaşılır bir şekilde çıkmasını sağlamalıyız. Bu çalışmalar düzenli bir şekilde yapılırsa bu kusurun önüne de geçmiş bulunuruz. Örnek olarak aşağıdaki çalışmaları gösterebiliriz.

"Çatalcada topal çoban çatal yapıp çatal satar, nesi için Çatalcada topal çoban çatal yapıp çatal satar? Kârı için Çatalcada topal çoban çatal yapıp çatal satar"
"Sen seni bil, sen seni, bil sen seni, bil sen seni, sen seni bilmezsen patlatırlar enseni."
"Bir berber bir berbere bre berber beri gel diye bar bar bağırmış."
"Biz de bize biz derler, sizde bize ne derler?"
"Ocak kıvılcımlandırıcılardan mısın, kapı gıcırdatıcılardan mısın? Ne ocak kıvılcımlandıncılardanım, ne kapı gıcırdatıcılardanım." (Şenbay 2004, s.58)

Yukarıda verdiğimiz örnekler gibi birçok örnek de verebiliriz. Şimdi gelelim tekrar, bu konu hakkında oyuncunun ne kadar özenli ve dikkatli olmasına. Oyunculuk sanatıyla ilgilenen ve oyunculuk yapan bir kişinin kesinlikle artikülasyonu çok iyi olmalıdır ve söyledikleri anlaşılmalıdır. Söyledikleri anlaşılmayan bir tiyatro oyuncusu olamaz. Oyuna çıkaıcak bir oyuncu düzenli bir şekilde aşağıda vereceğim artikülasyon çalışmalarını oyuna çıkmadan bir buçuk saat önce çalışmalı ve yüzünü dilini dudaklarını ısıtmalıdır.

2.5.6 Boğumlama alıştırmaları

(a) *:Abana΄dan Adana΄ya abarta abarta apar topar ahlatla ağdalı avuntucu ahmak Ahmet΄in avandanlıklarını aparanlardan Acar Abdullah ile akıllı Abdi akşam akşam bize geldi.*

Al bu takatukaları, takatukacıya takatukalatmaya götür. Takatukacı takatukaları takatukalamam derse takatukacıdan takatukaları takatukalatmadan al getir.

(ı) *:Iğdır΄ın ığıl ığıl akan ılıman ırmağının kıyıları ıklım tıklım ılgın kaplıdır.*

(o) :*Okmeydanı΄ndan Oğuzeli΄ne otostop yap; Oltu΄da volta at, olta al; Orhangazi΄de Orhanelili Orhan΄a otostopluk öğret; sonra da Osmancıklı Osman΄a otoydu, totoydu, fotoydu, dök!*

(u):*Uluborlulu utangaç Ulviye ile Urlalı uğursuz Ulvi uğraşa uğraşa Urfa΄daki urgancılara uzun uzun, ulam ulam urgan sattılar.*

(i) :*İbibiklerin ibiklerini iyice iyileştirmek için Istinyeli istifçi Ibiş΄in istif istiridyeleri mi, yoksa, Iskilipli Ispinoz işportacı Ishak΄ın işliğindeki ibrişimleri mi daha iyi, bilemiyorum.İbişle Memiş, mahkemeye gitmiş,mahkemeleşmiş mi, mahkemeleşmemiş mi?*

***(e):**Eğer Eleşkirtli eleştirmen Eşref ile Edremitli Bedri´yi Eğe´nin en iyi eğercisi biliyorlarsa, ben de Ermenekli Erdem Ergene´nin en iyi elektrikcisidir derim.*

***(ö) :**Özbezön´ün özbeöz Ödemişli öngörülü öğretmeni Özgüraslan ile Özgüluslan özellikle özerk ön öğretimde öylesine özverili, övünç verici ve övgüye değer kişiler ki, hani tüm öğretim örgütleri içinde en özgün örnek onlardır diyebilirim.*

***(ü):**Ürdünlü ûnlü üfürûkçü Üryani, Ünye, Üsküdar, Ürgüp üzerinden ûlküdeşlerine üstüpü, üstübeç, üvez, üzûm, üzengitaşı ve üzünç götürürken, Üveyik´ten ürûyerek, ûvendirelerini sürüyerek yürüyen ûçkağıtçı ütücülerin ürkûntü ûreten ünü batasıca ünlemleriyle ürküverdi.*

***(f)**:Farfaracı Fikriye ile favorili fasa fiso Fahri Fatsalı Fatma´yı görünce, fesleğenci feylesoy Feyyaz´ı, fındıkçı Ferhunde´yi anımsayarak feveran ettiler.*

Felemenkte Felemenklerin Felemenkçe mi konuştuklarını düşûne düşüne fertliği çektiler.

***(p):**Pohpohçu pinti Profesör pofur pofur pofurdayarak hınçla tunç çanak içinde punç içip pûlverizatör prospektüsünû papazbalığı biblosunun berisindeki papatpa buketinin bu yanına bıraktıktan sonra pâlas pandıras Pülümürle Pötürgeden getirdiği pörsük pötikare pöstekiyi Paluluların Pıtırcık pazarında partenogenes pasaparolası ile pertavsız pervasız pervaz peysajını ve peronospora pestenkerani pestilini posbıyıklı pisboğaz pedegoga Pınarbaşında beş etti.*

***(m) :**Marmara´daki Karmarisli mermerciler mermerciliği meslek edinmişler, ama Mamak´taki mamacılar manyetizmacılıkla marmelâtçılığı meslek edinememişler.*

***(v):**Vırvırcı Vedia ile vıdı vıdıcı Veli velinimeti vatman Vahit e vilâyette veda edip Vefâ ya doğru vaveylâsız, velevasız velespitle volta vururlarken voleybolcu Vatran virtüöz Vicdanî ve Viranşehirli vatansever viyolonselist Vecibe ile karşılaştılar.*

***(b):**Babaeskili babacan Bahri Beberuhi Bedri ile bıyıksız bıçkıcı bıngıldak Bahir´in Bigadiç´teki bonbon bonmarşesine varmışlar, o adadakilerin yüzlerine bön bön bakarak, büyülü büyük buhurdanlığı buğulu buğulu boşaltıp bomboş bırakmışlar, sonra da Bodrumda gözden kaybolmuşlar.*

***(s):**Sazende Şazi ile zifoz Zihni zaman zaman sizin sokağın sağ köşesinde sinsi sinsi fiskoslaşarak sizî zibidi Suzi´ye sonsuz ve sorumsuz sorgun ederler.*

Sason´un susuz sazlıklarında badece soğanla sarmısak yetişebileceğini söyleyen Samsunlu sebzecilerin sözüne sizler de sessizce ve sezgilerinize sığınarak inanabilirsiniz.

(ş):_Şavşatlı Şaban, Şarkışlalı şipşakçı Şekip, Şişhaneş´den şeytankuşunu, şiş şiyeyi şişlemiş, şiye keşişe şiş demiş._

(ç): _Çatalağzı´nda çatalsız Çatalcalı çatalcının çarpık çurpuk çalçene Çoruhluya çarptırmasına ne dersin? Çatalca´da topal çoban çatal yapıp çatal satar, nesi için Çatalca´da topal çoban çatal yapıp çatal satar? Karı için Çatalca´da topal çoban çatal yapıp çatal satar. Çarık çorap dolak, ben sana çarık çorap dolak mı dedim._

(l): _Leyla ile Lalelili Lale´ye leblebi ile likör ikram etmiş. Lüpçüler,lütfen lüzumlu lüzumsuz lakırdıları bırakın da lüzferle rızk, rot, rop, rint, ring, ray, radyoaktivite nedir diye konuşun._

(z) :_Zonguldaklı Zaloğlu Zöhre´nin kızı Zühal zibidi Zeki´ye ziyafet zerketti._

(s, t, z): _Sedat Tınaz´ın tasası suratsız teyzesine rastlama sezen sıska sülük tazısını tuz tortusu tütsüsüne tutmasıydı._

(ş, s): _Şu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi, 0rtadaki soğuk su su şişesi._

(c):_Cemil, Cemile, Cemal cumaları cilacı cüce Canip´in cicili bicili cumbalı ciltevinde cümbür cemaat cacıklı civcivle cücüklü cacık yerler sonra da Cebecili cingöz coğrafyacının cinci ciciannesinin cırcırböceğini dinlerler._

Ocak kıvılcımlandırıcılarından mısın, kapı gıcırdatıcılarından mısın? Ne ocak kıvılcımlandırıcılarındanım, ne kapı gıcırdatıcılarındanım.

(d) :_Dadaylı dadımın Dodurgalı düdük delisi dedesi diline doladığı dedbebeli dedim dedisiyle dırdırını dilinden düşürüp de bir kez olsun doya doya düden diyemeden, düdenin dallara doldurduğu doyumlu yemişlerden doyasıya yiyemeden darıdünyadan göçüp gitti._

(k -i-u):_Kilisli kikirik kilimci Kilizmanda´ki kilitli kilisede kimliğini kimseye sezdirmeden kucak kucak kuskuslu kuşkonmazı kukumav kuşuna, kişiliksiz kulağakaçan kirliğ kirloz kirpiye de Kuşadası´nın kuşhanesindeki kuşbaşlı kuşbazla birlikte önce kişnişli kuşüzümünû, sonra da Kumla´nın kumlu kumlu kuşkirazını yutturmuş._

(k-ı-i): _Kınıklı kılıbık kırpıntı Kıyasettin, Kırımlı kılkuyruk kıtmiri kıkır kıkır kıkırdatarak küskütük küçümen küfeci külhaniyle külüstür Kürşat´ı külünklü küngür üstüne küttedek devirdi._

Kırıkhandaki kırıkçı kırçıl kargın kırgın kırıkçısı kırmızı kırda kıkır kıkır kıkırdayarak Kırımlı kıkırdakçının kızıl kırlangıçlarını kışın kırlarda Kırgızlı kırpıntıcı kırışık Kırımtov΄un kırıkkıraklarıyla besliyormuş.

(k-o-ö):*Koca kokoz kokainman kokorozlana kokorozlana Kazablankalı kozmonota kök, kok, köken, kokot, kök sökmek, kokoreç, kökmantar, köknar, köçekçe, körkandil, krematoryum, kösnüklük ne demek diye sormuş.*

(y):*Yalancıoğlu yalıncık yayladığının yahnisini yağsız yiyebilirse de yayladığının yağlı yoğurdundan, Yüksekova΄nın yusyumru yumurta yumurtlayan tavuklarından, bir de yörük ayranıyla yufkasından asla vazgeçemez.*

(g):*Güneyli girgin gammaz Galip Gavurdağı΄nda güpegündüz galeyana gelmiş de Gülgiloğlu Gaziantepli gazup gazinocuyu Gölköylü gitaristle birlikte Gümüşhane΄ye göndermiş. Geçen gece Gemerek΄ten Gediz΄e gelen Gebzeli gezginci gizemcilerden gitarist general Genzel, gençlere, gerçekdışılıkla gerçeklik dışı ilişkiler arasında ne gibi bir geçerlilik gerçekliği olduğunu sordu.*

(k, g):*Galata kulesi kapısı karşısındaki kuru kahvecinin gıgısı çıkık, dişi kırık, kurbağa kafalı, karakoncolos kalfası Hakkı karışıklığa getirip kahveye kavruk kakule kırığı kattı.*

(h): *Hahamhanede hahambaşı hahamı homur homur homurdanır görünce, hemencecik heyecanlandı, hızlandı, hoşnutsuz hırçın halhallarla halkaları, halatları hallaçlara verdi.*

(b- p- d-y):*Batı tepede tahta depo dibinde beytutet eden pullu dede tekkesinden matrut bitli Vedat, dar derede tatlı duttan dürülü pide yutup pösteki dide dide dört ayda dört türlü derde tutuldu.*

(b-p):*Bir pirinci birinci buluşta bir inci gibi birbirlerine bağlayıp Perlepe berberi bastıbacak Bedri ile beraber Bursa bağrına parasız giden bu paytak budala, basası topal Badi΄den biberli bir papara yedi.*

(b-d) :*Baldıran dalları ballandırmalı mı, ballandırılmamalı mı? Sonra o bala daldırılan baldıran dalları dallandırılmalı mı, ballı dalla dallandırılmamalımı?*

(t-d):*Titiz, temiz, tendürüst dadım; tadını tattığı tere demetini dide dide dağıttı da hiddetinden hem dut dalında takılı duran dırıltı düdüğünü öttürdü, hem de didine didine dedim dedi, dedim dedi dedi durdu.*

(t-ç-s) :*Ûstü üç taşlı taç saplı üç tunç tası çaldıran mı çabuk çıldırır, yoksa iç içe yüz ton saç kaplı çanı kaldıran mı çabuk çıldırır? Üç tunç tas has kayısı hoşafı.*

(t-k):*Al bu takatukaları takatukacıya takatukalatmaya götür. Takatukacı takatukaları takatukalamam derse, takatukacıdan takatukaları takatukalatmadan al gel.*

(l-d-n):*Elalem bir aladana aldı aladanalandı da biz bir aladana alıp aladanalanamadık.*

(k-r) : *Kırk kırık küp, kırkının da kulpu kırık kara küp.*

(k-r-d):*A be kuru dayı, ne kuru sarı darı bu darı a be kuru dayı?*

(b-m-ş) :*İbiş´le memiş mahkemeye gitmiş, mahkemeleşmiş mi, mahkemeleşmemiş mi?*

(d-l-t-r-k): *Şu karşıda bir dal, dalda bir kartal; dal sarkar, kartal kalkar; kartal kalkar, dal sarkar. Dal kalkar, kartal sarkar, kantar tartar. Şu karşıdaki kara kuru kavak, karardın mı ey kara kuru kavak, sarardın mı ey kara kuru kavak!*

(s-k):*Bu yoğurdu sarmısaklasak da mı saklasak, sarmısaklamasak da mı saklasak.*

(m-y-l):*Bu yoğurdu mayalamalı da mı saklamalı, mayalamamalı da mı saklamalı?*

(b-ş-z):*Sizin damda var beş boz başlı beş boz ördek, bizim damda var beş boz başlı beş boz ördek. Sizin damdaki beş boz başlı beş boz ördek, bizim damdaki beş boz başlı beş boz ördeğe : siz de bizcileyin beş boz başlı beş boz ördek misiniz demiş.*

Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, Bunu sana kim dedi? Diyen dedi on yedi, Yağlı böreği kim yedi?

Benim bir değirmenim var indirmeli bindirmeli pergele verip döndürmeli indiremezsen bindiremezsen pergele verip döndüremezsen ver ustasına indirsin bindirsin pergele verip döndürsün sat.

3 SES – NEFES

Kadın erkek sesleri temel olarak iki gurup dada üçe ayrılır. Erkek seslerinde kalından inceye, bas, bariton, tenor ve kadın seslerinde de alto, mezzosoprano ve soprano olarak yarılırlar. bu ayrımlar kişi merak ettiğinde hemen ortaya çıkmazlar ve önemli bir süreçten ve çalışmadan geçmeleri gerekir. Bu çalışmalar özellikle konservatuarlarda uzun bir eğitim süresinin sonunda ve özel şan eğitimi veren kurslarda yapılan, öğretilen egzersizlerle ortaya çıkar. Bu süreç bitmeden kişinin ses rengi ve gruplandırılması yapılamaz. Genel olarak konservatuar eğitimi alan oyuncu adayları, şan eğitimi alırken ses, nefes ve diyaframı kullanabilme sürecinden geçerler ve bu süreci yaşarken, eğitimcinin verdiği egzersizlerle beraber, hem sesinin rengini bulur, hem sesini doğru yerden çıkaracağını öğrenir, bir müzisyen kadar olamasa da şarkıları doğru söyler. Fakat oyuncu için, bu çalışmaların önemi, sahnede oyun oynamaya başladığında, diyafram nefesiyle uzun cümleleri rahat ve anlaşılabilir şekilde ve yorulmadan söyleyebilmektir, kesinlikle bağırmak değildir sesini doğru bir şekilde kullanmayı öğrenerek yüksek sesle bile o duyguyu kaybetmeden oyununu oynamaktır. Bu çalışmaları yapmayan bir oyuncu gerçekten çok zor anlar yaşayabilir.

3.1 SES

Çok bilimsel açıklama olmamasına rağmen ses, insanın bir şeyler anlatmak için ağzından çıkardığı durumdur. Diksiyon bakımından incelediğimiz zaman, gürültülü ve kısık ses olarak ayırım yapabiliriz. Çünkü ağzımızdan çıkan sesler birbirinden farklı seslerdir. İnsanının sesi yapı bakımından bir müzik aleti gibidir. Ses de farklılıklar vardır. Oyuncu için de vücudu ne kadar ensturuman ise bunu tamamlayan en büyük özellik oyuncunun sesidir. Doğru bir eğitimden ve çalışmadan geçmeyen bir oyuncu sesini doğru kullanamaz. Ses, diksiyon sanatının vazgeçilmez bir maddesidir. Eğer

sesimiz eğitimsiz ise diksiyon sanatında başarılı olmamız imkânsızdır. İnsanın sesi, akciğerlerine aldığı havanın gırtlağa yönelmesiyle ses kapakçıklarında aldığı şekille dışarı çıkmasıyla oluşur. Her insanın farklı ses rengi vardır. Oyuncu ses çalışmalarına başladığı zaman, sesini temiz bir şekilde çıkarmak için şu egzersizleri yapmalıdır. Ama onu yazmadan önce sesimizin meydana getirdiği sesli harfleri belirtelim. " a-e-o-ö-u-ü-ı-i". Şimdi sırsıyla sesimizi oluşturan, kendi dilimizi inceleyelim. Kendi dilinin özelliklerini bilmeyen bir oyuncu diksiyon sanatının amacına ulaşamaz. Türkçemizde yirmi dokuz harf yani ses vardır. Bunların sekizi sesli, yirmi bir tanesi sessiz harflerdir.

Sesli harfler:
Düz sesliler: A E I İ
Yuvarlak sesliler: O Ö U Ü
Kalın sesliler: A I O U
İnce sesliler: E İ Ö Ü
Geniş sesliler: A E O Ö
Dar sesliler: I İ U Ü
Sessiz harfler:
Dudak sessizleri: B M P
Diş ve dudak sessizler: F V
Diş sessizleri: D N S T Z
Diş eti ve damak sessizleri: C Ç J Ş
Ön damak sessizleri: G K L R Y
Arka damak sessizleri: G Ğ X Q ñ
Yumuşak sessizler: B C D G Ğ J L M N R V Y Z
Sert sessizler: Ç F H K P S Ş T Q X
Gırtlak sessizleri: H

Dilimizin ses özellikleri:
"O, Ö" sesli harfleri ikinci heceden sonra bulunmaz.
Uzun sesli harf yoktur.
İki sesli yan yana gelemez.

Aynı hecede yan yana iki sesli harf gelmez.

Dilimizin ses olayları:

Bazen seslerin birleşmesinde sesli harflerin düştüğünü görürüz.

büyü - k - cek, küçü - k - cük, ufa - k - cık...

Orta hecede sessizin düşmesi:

Oğul + u / oğulu / oğlu, ömür + ü / ömürü / ömrü...

Benzer sesler arka arkaya geldiği durumlar da hece düşmesi olur

Başlayayım / başlayım, gelmeyeyim gelmeyim

Söyleyeyim / söyleyim...

Orta hecedeki seslilerin değişmesi, orta hecede ki vurgu çekmeyen ünsüzler bazen değişebilirler.

başlayor / başlıyor, yaşayan / yaşıyan...

Seslilerin birleşmesi, kaynaşması. Yanyana gelen iki sesli kaynaşırlar, bunu diftong olarak da tanımlayabiliriz.

ne oldu / noldu, kahve altı / kahvaltı, ne için / niçin

Yan yana gelen iki sessiz harf yer değiştirir.

Toprak / torpak, kibrit / kirbit, yalnız / yanlız, yanlış / yalnış...

“ ğ” sessizi yazarken yazılır, konuşma dilinde söylenmez. “ğ” den önce gelen sesli harf kendinin yarısı kadar uzar.

Ağaç/ Aaç, kağıt/ kAaıt, bağırmak/ bAaırmak, boğaz/ bOoaz.

İnsan vücudun da seslerin doğru yerden tınlamasını sağlayan başlıca harfler “m-n” harfleridir. Ses açarken yukarıda yazdığımız sesli harflerle birleştirelim.

“mam mam mam mam mam mam mam mam mam mam mam mam mam mam mam mam”

“mem mem mem mem mem mem mem mem mem mem mem mem mem mem mem mem”

“mim mim mim mim mim mim mim mim mim mim mim mim mim mim mim mim mim”
“mom mom mom mom mom mom mom mom mom mom mom mom mom mom mom mom”
“mum mum mum mum mum mum mum mum mum mum mum mum mum mum mum mum”
“mım mım mım mım mım mım mım mım mım mım mım mım mım mım mım mım mım”
“müm müm müm müm müm müm müm müm müm müm müm müm müm müm müm müm”
“möm möm möm möm möm möm möm möm möm möm möm möm möm möm möm möm”

Aynı çalışmayı “n” harfiyle de yaptıktan sonra melodik bir şekilde ağzımızı açarak iki harfi seslilerle birleştirelim kreşendo yapalım.
“mana mene mini monu munu münü mını mönö”

3.2 NEFES

Solunum yaşamımızı sürdürebilmemiz için, oksijenli havayı akciğere çekme ve su buharıyla karbondioksiti verilen havayla dışarı çıkarma hareketinin adıdır. Solunum, konuşmanın kendine göre ayarlanmasını zorunlu kılar. Bu iki hareketin uyumunun sağlanması önemlidir. Bu nedenle solunum çalışmaları, diksiyon eğitiminin ön koşullarından önemli bir bölümünü oluşturur. Günlük konuşmalardan dramatik konuşmalara kadar her alanda kusursuz bir diksiyon için soluğun doğru biçimde kullanılması gerekir. Akciğerlerimizin sağında üç, solunda iki lop vardır. Her iki taraf da bulunan loplardan biri sağ diğeri sol alt tarafa uzanırlar.
Üst kısmı dar, alt kısmı geniş bir huniye benzer. Üst kısmın alabileceği oksijen miktarı, alt kısmın alabileceğinden oldukça azdır. Göğüs nefesi aldığımızda, hava akciğerimizin üst kısmına dolar. Bu şekilde istediğimiz kadar derin nefes alalım, ciğerimizin sadece üçte birini doldururuz yani almamız gerekenden çok daha az oksijen girer vücudumuza. Bu yüzden dışarı atılacak karbondioksitin hepsi dışarı atılamadığından dolayı kan temizlenmemiş olur. Akciğerimizin daha kuvvetli çalışabilmesi için dışarıdan bir kuvvete ihtiyacı vardır, bu kuvvet de diyaframdan gelir. İnsanoğlu zaman geçtikçe, vücudu geliştikçe yanlış nefes alma alışkanlığı da almış olur. Bilim adamlarına göre en doğru nefesi bebeklerin aldığıdır, bebeklere dikkatli bir şekilde bakıldığında karınlarına

derin ama yavaş bir şekilde nefes aldığını görürüz. Bu sebepten dolayı ağladıkları zaman çıkardıkları ses çok uzak noktalara kadar ulaşır. Bu yüzden uzun bir süre durmadan ses çıkarabilirler. Doğru nefesi yetişkinlerde, müzisyenler, tiyatro oyuncuları, opera sanatçıları ve haber spikerleri dışında kimse almamaktadır. Doğru nefes alma şekli diyafram kası yardımıyla alınan nefestir. Yanlış nefes alma şekli, diyafram yeterince kullanılmadan alınan göğüs nefesidir. Diyafram, canlı ve güçlü bir ses çıkmasını sağlar, konuşurken yorulmayı ve tıkanmayı önler ve aynı zaman heyecan ve sinir sistemimizi kontrol etmemizi sağlar. Sahne sanatlarıyla ilgilenenler, tiyatro oyuncuları, opera sanatçıları, müzisyenler ve diksiyon dersi alanlar bu alışkanlığı kazanmalıdırlar. Tiyatro oyuncuları özellikle ses nefes uygulamalarını yapmalıdırlar. Yeri geldiği zaman çok uzun ve zor cümleler kullanabilirler, soluk soluğa bir tiyatro eserinde oynayabilirler, bu tür aktiviteleri yaparken yorulmamak ve tıkanmamak istiyorsa oynayan kişi diyafram çalışmalarını özenle yapmalıdır. Aksi taktirde oyuncu hem yorulur, yorulunca heyecanlanır ve morali bozulur. Bu durum bir oyuncu için çok güzel bir durum değildir.

4. OYUNCUNUN YAPMASI GEREKEN FİZİKSEL TEMRİNLER

4.1 ISINMA

Bütün organlar ısıtılırken sırasına dikkat edilmelidir.

1) yürümeye başlanır normal bir ritimle. Kollar ve ellerin kombinasyonuna ritmine dikkat edilmelidir ve burundan nefes alınıp ağızdan verilmelidir.

2) yürüme hızlanır ama koşma değildir. Ritimli bir şekilde hızlı yürünür ve burundan nefes alınıp ağızdan verilmelidir.

3) hızlı yürüme daha da hızlanır aynı tempo takip edilir.

4) ve koşarak vücudun ritmini bozmadan doğru nefes alınarak harekete devam edilir.

5) hareket bir anda ilk haline döner ve vücut rahatlatılır. Nefes kombinasyonu unutulmamalıdır. Burundan nefes alınır ağızdan verilir.

6) hareket devam ederken bacaklarımızı taburede oturuyor duruma getirerek yürüme hareketi devam ettirilir.

7) acıma hissi uyanınca yavaş yavaş yürüme pozisyonuna geçilir.

8)bu hareketin devamında kasılan kaslarımızı düzeltmek için ayakuçlarımızda, kollarımızı havaya kaldırarak doğru nefesle, yürümeye devam edilir.

9) hareket hızlandırılır ve devamında yürüme hızlanır ve koşmaya dönüşür.

10) bu hareketlerin devamında uygun ritimle havaya zıplanır ve eller birbirine çarpılır, bu hareket 1 veya 2 dakika sürebilir.

4.2 KASLARIN VE VÜCUDUN ISINMASI

1) yılan hareketi kasların ısınmasında çok önemli bir hareket biçimidir. Buna yılanın uyanışı adın da verebiliriz.

Kişi vücudunu ısıttıktan sonra yüz üstü yere uzanır ve kolları göğsüne paralel şekilde durur. Bacakları vücuduna paraleldir. Eller yere yapışmış bir şekilde vücuda kuvvet

vererek, nefes alarak, bel yere yapışmış bir şekilde vücudun üst kısmı havaya kaldırılır ve baş sağa sola döndürülür, hareketin bitiminde nefes de verilmiş olur. Tabi bu hareketler hızlı değil belli bir tempo içinde olmalıdır. Burada yılanın uyanıp sağa sola baktığını düşüne biliriz. Bu hareket birkaç kez tekrarlanmalıdır.

2) büyük yılan hareketi hemen devamında gelir. Bu hareketin duruşu ise daha heybetli oluşudur. Eller yine göğüsle paralel yerde, vücut yüzükoyun dizlerinin üstünde olur, köprü gibi de diyebiliriz. Şeklimizi bozmadan nefes alarak vücudumuzu kalçamızın yönünde geriye doğru çekeriz, topuklarımıza dokununca yılanın sürünmesi gibi öne doğru hareket alırız ve devamında başta söylediğimiz yılan hareketiyle hareketimizi tamamlarız.

3) bu iki hareket bittikten sonra sırt üstü yatılır. Kollar ve bacaklar zıt yönde itilir ve kasların rahatlatılması sağlanır.

4) hemen devamında, vücut 90 derece alacak şekilde ayaklar havaya kaldırılır.

5) burundan nefes alınıp ağızdan verilerek, bacaklar başa doğru dik bir şekilde çekilir. Devamında başa çekilir ve doğru nefes ve ritimle topuklar yere değdirilir. Bu hareket karın bölgesini çalıştırır.

6) bacaklar daire çizerek döndürülür.

7) bisiklet hareketiyle bu harekete son verilir.

8) vücudun ısınmaya başladığını hissediyoruz. Gerilen kaslarımızı açmak için ters köprü durumuna geçeriz sırt üstü yatarız. Burnumuzdan nefes alıp ağzımızdan nefes vermeyi unutmamalıyız. Bu hareketlere devam ederken doğru nefesle de diyaframımızı kuvvetlendirmiş ve çalıştırmış oluruz.

9) bu hareketin devamında yere yatarız ve ellerimizle diz kapaklarımızdan tutunarak kenetleniriz ve sırt üstü yuvarlanmaya başlarız.

10) bu hareketleri yaparken nefes kombinasyonunu unutmamamız gerekiyor.

11) sonunda 1 kaç dakika oturarak dinleniyoruz. Ayağa kalkarken kesinlikle ağır bir şekilde kalkılmalıdır.

4.3 ISINMA HAREKETLERİNİN DEVAMINDA YAPILMASI GEREKEN HAREKETLER

1) normal takla hareketi; Ellerimiz vücudumuzla paralel öndedir, hızlı tempoyla yürüyerek ve ayaklardan kuvvet alınarak yapılan takladır. Taklayı atarken kafamızın üstüne değil, ensemizin üstüne gelmesine dikkat etmeliyiz.
2) yan takla hareketi; yukarıdaki maddede yazdığımız şekle çok benziyor. Kişini atlama şekline göre sağ veya sol omzumuzla yapılan takladır.
3) ters ve düz takla; normal taklayı tamamladıktan sonra, ellerimiz önde iki ayağımızın üstünde birkaç saniye oturarak kalırız, ellerimizde kuvvet alarak vücudumuzu geriye bırakarak ters taklayı tamamlarız.
4) yunus tarzı takla; eller önde, bir masadan veya engelden atlanarak yapılan harekettir. Hareketin devamında omzun üstüne düşülmesi gerekir. Bu hareketi yaparken dikkati olunmalıdır aksi taktirde sakatlık olabilir.
5) yaylanarak takla; bu harekette masa veya bir yükselti üzerinde yapılmalıdır. Ritimli bir şekilde koşarak, ayaklarımızdan kuvvet alarak, yaylandırılarak masa üzerine yapılan normal takla hareketidir.

4.4 AYAKLARIMIZI ISINDIRMA HAREKETLERİ

Yumuşak bir zemine sırt üstü yatılır. Bacaklar 30 derece kalça hizasından havaya kaldırılır. Ayak bilekleri öne ve arkaya hareket ettirilerek kaslar gerilir çalıştırılır. Bu hareketi yaparken burundan nefes alıp ağızdan vermek kesinlikle unutulmamalıdır. Birkaç dakika bu hareketi yaptıktan sonra, ayaklar 360 derce sağa ve sola döndürülür ve gevşetilir. Devamında yavaşça ayağa kalkılır. Kollar kesinlikle kasılmamalı ve serbest bırakılmalıdır, ayaklarımızda omzumuzla paralel olmalıdır ve doğru bir tempoyla çömelip kalkarız, hareketi tamamladığımızda nefes verilmiş olmalıdır.
Bu hareketin devamında yavaş bir şekilde nefes alarak yürümeye başlanır. Bir dakika yürüdükten sonra ayaklarımıza kuvvet vererek yürürüz. Bu durum ayağın içi ve dışı

olarak birkaç dakika doğru nefes alışverişiyle tekrarlanır. Son olarak da parmaklarımızı içeri doğru kıvırarak yürürüz, sonra açarak gevşetiriz.

4.5 ESNEME VE GERİLME HAREKETLERİ

Ellerimiz ve kollarımız serbest bırakılarak tempolu bir şekilde yürümeye başlarız. Omuzlarımız ritimli bir şekilde sağa ve sola döndürülür, kollarımız o kadar serbest olmalıdır ki, omzumuzu çevirdiğimizde ters yöne doğru hareket almalıdır. Bu hareketi yaparken diyafram nefesini doğru kullanmamız gerekir, burundan alınan nefes hareket halindeki oyuncunun daha fazla nefes almasını sağlar. Hareketler gittikçe hızlanır ve parmak uçlarında vücut yükselir ve bırakılır. Bu yükselme ilerledikçe, daha yükseğe yükselerek bırakmak gerekir, devamında normal yürüme pozisyonuna geçilerek rahatlanır.

Bir şövalyenin selam verirken ki duruşunu düşünelim ve bu duruşu yaparken ellerimizle çok derin bir çukurdan büyük bir kovayla su çektiğini varsayalım. Burada ki amaç, kuvvetin ellerde değil de ayaklardan alınan destekle vücuda verilen kuvvettir. Gücümüzü sarf ettikçe, ayaklarımız duruşunu değiştirir ve geriye doğru uzar. Bu hareket hemen hemen vücudun birçok yerindeki kasları gerer ve bitiminde esnetir.
Hareketi tamamlamak için vücudumuzun sağ ve sol tarafında da yapmamız gerekmektedir.

Biraz önce bahsettiğim hareketi tamamladıktan sonra ayağa kalkılır ve yavaş bir şekilde yürünmeye başlanır. Bu hareketin devamında sıçrama hareketini yaparız, bu hareket gerilen kasların gevşemesinde çok yardımcı olur. Sıçrama hareketinin devamında, yere inişte ayaklarımıza verdiğimiz kuvveti bacalarımıza yönlendiririz, bu harekette sıçradıktan sonra, yere çömelip daha yukarı atlamamız gerekir, birkaç kez tekrarlandıktan sonra vücudun rahatlaması için ritmik bir şekilde yürünür, yine tekrarlıyorum burudan nefes alıp ağızdan verilmelidir. Devamında ellerimi öne doğru

uzatırız ve itebildiğimiz kadar uzağa itip bırakırız, kollar serbest kaldığında çok sallanır, sanki kontrolü bizden çıkmış gibi, bu hareketi birkaç kez yaparız. Devamında ellerlimizi yine öne uzatırız ama bu sefer hareketi avuçlarımıza yükleriz bu da parmaklarımızı sıkıp bırakarak olur. Sıkarken nefes alırız, bırakırken nefes veririz. Sahne sanatçısı bu duruma çok dikkat etmelidir.

5.DİYAFRAM VE UYGULAMALI ÇALIŞMALAR

Yazımda ses hakkında birçok şeyden bahsettik. Ses için nefes almanın ne kadar önemli olduğunu biliyoruz. Bir sesin güzel olabilmesi ve akıcı bir konuşma yapabilmemiz için aldığımız nefeste hiçbir zorlama olmamalıdır, aksi taktirde yaptığımız konuşmanın cümle sonlarında anlaşmazlık ve konuşmada kesiklikler oluşur. Bu konuşmacı için ne kadar zor bir durumsa oyuncu içinde çok zor bir durumdur. Bir oyuncunun oyunun başından sonuna kadar aynı tonu kullanması, sesini şekillendirmemesi, vurgulara dikkat etmemesi çok sıradan ve yanlış olur. Bir tiyatro oyuncusu kesinlikle diyafram nefesini kullanmayı bilmelidir. Bir oyuncu konservatuara girdiği ilk günden itibaren okulunu bitirene kadar bu egzersizleri öğrenir ve uygulamalı çalışmalarla güçlendirir. Diyaframını kullanmayı bilmeyen bir kişi veya oyuncu, bu çalışma sürecini yaşadığı zaman sesini ve nefesini kullanmayı öğrenir. Bu yapılan çalışmalar kesinlikle diyaframı geliştirir, bu çalışmaları yapıp da ben yapamıyorum diyen kişiler, tembellikten başka bir şey yapmamaktadırlar. Oyunculuk hayatlarında da hep zorlanacaklardır. Diyafram nefesini kullanmayı bilmeyen bir kişi için ilk başta yapılacak şey kişiye burnundan nefes alıp ağzından nefesi vermeyi öğretmemiz gerekir. Çünkü insanlarda yanlış nefes alma alışkanlığı olduğu için ilk başta doğru yerden nefes almayı öğretmemiz gerekiyor. Tabi bu hareketlere başlamadan vücudumuzu ısıtmamız gerekir. Dikkat edersek hiçbir sporcu vücudunu ısıtmadan müsabakaya çıkmaz, olurda çıkarsa sonucunda sakatlıklar ve ciddi sorunlar olabilir. Bir tiyatro oyuncusu da sırasıyla, ısınmadan, sesini- nefesini açmadan sahneye çıkamaz. Isınmaz ise sahnede ani yapacağı bir harekette bir yeri tutulabilir, ilerledikçe ciddi sıkıntılar yaşayabilir, sesini nefesini açmaz ise, söyledikleri anlaşılmaz, cümlelerini ifade edemez ve en önemlisi sesinin kısılmasına bile neden olabilir. Bu tür şeyleri yaşamak istemiyorsa, hiç üşenmeden sırasıyla bu hareketleri yapıp, sahneye gönül rahatlığıyla çıkmalıdır. Çalışan kişi ilk başta birkaç dakika burnundan nefes almak şartıyla solunum yolarını açmalıdır ama dikkat etmesi gereken avucuyla karın bölgesinin üstüne, göğüs kafesinin altına dokunarak nefesini kontrol

etmelidir. Vücudundaki son nefese kadar verip derin bir şekilde nefes almalıdır. Bu nefesi alırken, göğsü şişiyor ve omuz boyundan yükseliyorsa hareket yanlıştır. Eğer diyafram nefesini bu şekilde anlayamıyorsak farklı şekillerde deneyebiliriz. İlk olarak yere sırt üstü uzanıp, ayaklarımız yere basacak, parmak uçları birleşmiş ve topuklar dışa çekilmiş şekilde dizlerimizi karnımıza doğru çekeriz. Sırtımız ve anlımız bu durumda yere yapışmış olur. Burnumuzdan nefes alıp ağzımızdan nefesi vermeye başladığımızda nefesin karnımıza dolduğunu göreceğiz, bu yaptığımız çalışmada kesinlikle doğru yere nefes almış oluruz çünkü insanoğlu uyku durumunda diyafram nefesini kullanır. Yatar durumda kendimizi kontrol ettiğimizde bu durumun doğru olduğunu görebiliriz. Başka bir formül daha düşünürsek eğer, ayaklarımız omzumuzla paralel bir durumda, kollarımız serbest bir şekilde, bacaklarımızı kırmadan eğilelim, birdirbir oyununda ki durumu düşünelim ve bu pozisyon da burnumuzdan derin nefes alıp ağzımızdan nefesi verelim, nefesimizin karnımıza ve sırtımıza dolduğunu göreceğiz. Bu doğru nefes aldığımızı da gösterir. Verdiğim iki örneği de yaparken, hareketlere başladığımızda en az 3–4 dakika nefes alış verişini tekrarlamamız gerekir. Bu hareketleri ilk yaptığımızda zorluk yaşama olasılığımız var, eğer böyle bir durumu yaşarsak nefes alış verişinde alırken karnımızı şişirelim verirken çekelim, bu yaptığımız ilk baştaki çalışmalarda bize yardımcı olacaktır. Ama ilerleyen zamanlarda bunları yapmamalıyız.

Çünkü bir süre sonra vücudumuz bu duruma alışacak ve otomatik bir şekilde diyafram nefesini de almaya başlayacaktır. Tabi vücudumuz bu alışkanlığı kazana kadar 2-3 hafta bir program eşliğinde çalışmak gerekmektedir. Bu çalışmaları yaparken yanımızda su bulundurmamız gerekir ve çok yemek yedikten sonra yapmamamız gerekir, midemizin en fazla 1/4 dolu olmalıdır aksi taktirde soluk almamız güçlenir ve yaptığımız hareketlerin hiçbir faydası olmaz. Bu çalışmaları yaparken günde bir saatimiz ayırmamız gerekir. Bu hareketleri bahsettiğim şekilde düzenli bir halde yaparsak, nefesimiz alışkanlık kazanacak ve düzene girecektir. Sonunda fark etmiş olacağız ki, doğru nefes aldığımız için uzun cümleleri kesilmeden rahat bir şekilde ifade etmiş olacağız. Diyafram nefesini kullandığımız zaman göreceğiz ki, gereksiz yere nefes alış

verişi yapmadığımız için yorulmayacağız ve yaptığımız sunumda veya tiyatro oyununda rahat bir şekilde kendimizi ifade edebileceğiz.

5.1 DİYAFRAM NEFESİNİ ALIRKEN DİKKATLİ EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

1-nefes alış verişinde kendimiz kasmadan rahat bir şekilde burnumuzdan alıp ağzımızdan nefes vermeliyiz.
2-nefes aldıktan sonra eğer 5 saniyede aldıysanız en aşağı 20 saniyede bitirmeliyiz.
3-her yaptığımız egzersizde nefesimizi daha çok içimizde tutmalıyız.
4- ilk başta ki nefes alış verişinde başımız dönebilir. Bu doğru nefes aldığımızı gösterir.
5-diyafram nefesi kısa zamanda oluşmaz, egzersizleri yaparken kesinlikle nefes alışverişimizi, nereye nasıl aldığımızı kontrol etmeliyiz.
6-aldığımız nefesi tutarken kendimizi çok fazla sıkmamamız gerekir aksi takdirde sesimizi yormuş oluruz ve seste bozukluklar başlar
7-ses yorulması başladığı zaman, eğer bir sunum yapıyorsak veya tiyatro oyununda oynuyorsak biz izleyen kişiler seste tireme ve sık nefes alışverişinden başka hiçbir şey izlemezler.
8- doğru nefes alışverişi heyecanımızı da doğru kullanmamızı sağlar. Doğru alınmayan bir nefeste eğer aksilikler başlıyor ise otomatik olarak da heyecan devreye girer.

5.2 DİYAFRAMIN SES İLE ÇALIŞTIRILMASI

5.2.1 Çalışma 1

1- nefesi burnumuzdan derin bir şekilde alıp, tutabildiğimiz kadar tutarız.
2- derin nefes aldıktan sonra, verirken ağzımızı açıp uzun aralıklarla kesik kesik nefesimizi veririz. “h” harfi bize yardımcı olur ve elimizle karnımızın hareketini kontrol ederiz.
3- Derin bir nefes daha alırız. Bu nefesi ilk başta ıslık çalar gibi uzun bir şekilde boşaltırız, bunu yaparken son nefese kadar üflediğimizi hissetmemiz gerekir. Hemen sonra aldığımız nefesi bir mumu söndürüyormuş gibi veririz.
4- tekrar derin nefes alırız, nefesi verirken sert sessizlerden “p-ç-t-k” a seslisinin başına getirerek kesik kesik nefesimizi verelim.

5.2.2 Çalışma 2

Diyafram nefesini derin bir şekilde aldıktan sonra, bu çalışmada en uzun sürede nefesimizi verelim.
1- “f” harfi dudaktan çıkan bir sessiz harf olduğu için, bu harfi kullandığımız zaman dudaklarımız öne doğru büzüştüğü için nefesimizi uzun bir şekilde çıkartabiliriz.
2- birinci çalışmada bahsettiğim gibi yine “h” harfini kullanarak bu çalışmaya kesik kesik olmayacak şekilde seri olarak nefesimiz veririz.

5.2.3 Çalışma 3

“s” sessiz harfi diyafram nefesi için çok önemli bir harftir. Diyafram nefesini çalışırken “s” sessizini değişik durumlarda kullanarak, diyaframımızı çalıştırabiliriz.
1- nefesimizi burnumuzdan derin bir şekilde alırız ve 1 saniye sonra nefesimizi seri bir şekilde veririz. “SSSSSSssssssssssssssssssssssssss” bu çalışma 3-4 dakika yapılır
2- hemen devamında tekrar nefes alınır ve “S” sessizi kesik kesik çıkartılarak nefes verilir. “sıs –sıs-sıs-sıs-sıs-sıs-sıs-sıs-sıs-sıs-sıs”. Bu çalışmada 3-4 dk yapılır.

3- tekrar burundan derin bir nefes alınır. Yine kesik kesik ama “sıslama” biraz daha uzun tutulur ve diğerleri kadar zaman çalışmaya devam edilir.
4- son olarak derin bir nefes alınır ve nefes dalgalı bir şekilde verilir. Bu çalışma diğerlerine göre daha az zamanda bitebilir. “sssssssız- sssssssız- sssssssız- sssssssız”

5.2.4 Çalışma 4

Kısık sesten, yüksek sese kadar yükselmeye kreşendo denir. Bu çalışmada “h” sessizini kullanarak kreşendo yaparız. Derin nefes aldıktan sonra aşağıda ki örnekleri tek nefesle kısık sesten yüksek sese kadar çıkartalım.
“ha- ha- ha- ha- ha- ha” bu örnekte olduğu gibi diğer sessiz harfleri de ekleyerek çalışmamıza devam ederiz.

5.2.5 Çalışma 5

Bu çalışma, bu egzersizlerin en keyifli halidir. Yine “h” sessizini kullanarak tek nefeste “hah-hah-hah-hah-hah” kahkaha atarız. Yine bu harfin arasına diğer sesli harfleri ekleyerek çalışma sonuçlandırılır.

5.2.6 Çalışma 6

Bu çalışmada ise duygularımızı kullanarak egzersizlerimize devam ederiz. “hey-hop” gibi sesleri yine tek nefeste gülerek, üzülerek, şaşırarak veya ifadesiz bir şekilde çalışabiliriz.

5.2.7 Çalışma 7

Nefes aldıktan sonra, “M-N” sessizlerini kullanarak, ağzımız kapalı bir şekilde nefesimizi çıkartalım. Bu harfler nefesle birlikte çıkarken, kafatası ve göğüs kafesi Rezonanslarını da çalıştırmış olur.

5.2.8 Çalışma 8

Bu aşamada ise, bir önceki madde de söylediğimiz şekilde “bib-bab-bob” temrinlerini deneriz. Bu çalışmayı yaparken dudaklarımızı ve ağzımızı iyi açmamız gerekir. 3-4 dakika sürebilir.

5.2.9 Çalışma 9

Son çalışmamızda, “a,e,ı,i,o,ö,u,ü” seslilerini kullanarak tek nefeste, dudaklarımızı da çalıştırarak doğru boğumlamayla nefesimizi bitiririz.

6. TİYATRO ESERLERİNDEN, MONOLOGLARDAN ÖRNEKLER

Tiyatro oyuncusunun diksiyonuna, sesine ve nefesine dikkat etmesinin zorunluluğundan yazdığım her başlıkta bahsetmiştim. Şimdi tiyatro eserlerinden tiratlarla örnekler vermek istiyorum. Aşağıda yazılı olan eserler çok önemli ve çalışılırken çok dikkatli çalışılması gereken eserlerden alınmıştır. Bu tezde savunduğum üzere, sesini nefesini, diksiyonunu kontrol edemeyen bir oyuncu, sadece bu replikleri okumuş olur. Bu tiratlar, çalışılırken anlatılan bütün kurallara uyulmalı ve ses nefes egzersizleri çalışılmadan yapılmamalıdır. Aşağıda verilen örneklerde amaç, yapılan çalışmalarla birlikte, alt metin olarak tabir edilen, yazarın kelimeler vasıtasıyla anlatmak istediği, vurgulamak istediği duygu ve düşünceleri doğru bir şekilde; ses tonu, ses iniş çıkışları ve doğru boğumlama ile seyirciye aktarılmasında diksiyonun ve ses nefes çalışmalarının çok büyük önemi vardır. Aşama aşama yapılan bu çalışmalar, oyuncunun hem doğru ve anlaşılır konuşmasını hem sahnede duruşunu ve en önemlisi de heyecanını kontrol etmesini seyirciye vereceği doğru enerjiyi güçlendirir. Bir oyuncu adayı, profesyonel oyunculuk hayatında iyi bir duruma gelmek istiyor ise bu çalışmaları meslek hayatı boyunca düzenli bir şekilde yapmalıdır.

Antonious:

"Dostlar, Romalılar, vatandaşlar, beni dinleyin…

Ben buraya Sezar'ı gömmeye geldim, övmeye değil.

İnsanların yaptıkları fenalıklar arkalarından yaşar, iyilikler ise çoğu zaman kemikleriyle beraber gömülür gider. Hadi Sezar'ınkiler de öyle olsun. Asil Brutus size Sezar'ın haris olduğunu söyledi; eğer böyleyse, bu ağır bir suç. Sezar da bunu pek ağır ödedi.

Şimdi burada Brutus'le diğerlerinin izinleriyle, çünkü Brutus şeref sahibi bir zattır; zaten hepsi, hepsi şerefli kimselerdir, evet müsaadeleriyle burada Sezar'ın cenazesinde söz söylemeye geldim. O benim dostumdu, bana karşı vefalı ve dürüsttü; lakin Brutus haris olduğunu söylüyor ve Brutus şerefli bir zattır.

Sezar Roma'ya birçok esir getirdi, devlet hazinelerini bunların kurtuluş akçeleri doldurmuştu. Acaba Sezar'da hırs diye görülen bu muymuş? Fakirler ne zaman ağlasa, Sezar'ın gözleri yaşarırdı; hırs daha sert bir kumaştan olsa gerek. Fakat gene Brutus onun için haristi diyor; Brutus da şerefli bir adamdır.

Siz hep gördünüz; luperkalya yortusunda ben kendisine üç defa krallık tacı sundum, üç defasında da reddetti; hırs bu muymuş? Yine de Brutus haristi diyor ve şüphesiz kendisi şerefli bir adamdır.
Ben Brutus'un dediklerini çürütmek için söz söylemiyorum, buraya bildiklerimi söylemeye geldim. Bir zamanlar siz onu hep severdiniz, bu sebepsiz değildi. Öyleyse sizi ona yas tutmaktan alıkoyan nedir?
Ey izan! Sen hoyrat hayvanlara sığınmışsın, insanlar da muhakemelerini kaybetmiş. Beni affedin. Kalbim tabutun içinde, şurada, Sezar'ın yanında, tekrar bana gelinceye kadar beklemeli."
(Gürzap 2007, s.120)

Sultan Murat:
Kur-andır bu!
Her karanlığı aydınlatandır bu!
Bütün sözlere, bütün eylemlere hakandır bu!
(Kalabalığın üstüne yürür.)
Kur-andır bu!
Yerin göğün sırrını kesin buyruklarla açıklayandır bu!
Tekmil peygamberleri doğrulayandır bu!
Kur-andır bu!
(Yavaş yavaş tahtına doğru çekilerek)
O doğmayan ve doğurmayanın ağzından,
doğrudan doğruya onun ağzından konuşandır bu.
O ki yerde insanların yürek vuruşunu ayarlayandır,
gökte yıldızların dönüşünü sağlayandır.
Onun ağzından konuşandır bu!
(Oturur.)
Kur-andır bu!
(Bekler. Kalabalık büyülenmiştir. Murat, Kur-andan bir yer açar, sessiz okur, sonra.)
Sultanlar sultanı Hud suresinde buyuruyor ki:
"Büyüğünüz sizden nasıl davranmanızı isterse,
öyle davranacaksınız kullarım!"
Sorarım size: Bu kitabın yanıldığını
ileri sürecek Müslüman var mı içinizde?
Sultanlar sultanı Et-tevbe suresinde buyuruyor ki:
"Ey inananlar, Tanrıdan korkun
ve sadık kişilerle beraber olun!" "İnananlar" deniyor...
Tanrıya inanmayan Müslüman var mı içinizde?
Derim ki kullarım,

kıyamet göğü gergin bir davul kesilip
gümbür gümbür ötmeden,
yeryüzünü karanlık yankılar
kanlı çığlıklarla tir tir titretmeden
derim ki,
gecenin sarp doruklarından öfke yangınları kopmadan,
yamaçlardan inen som ateşten süvariler
tüm kentleri köyleri kasıp kavurmadan,
derim ki,
kara elmas tolgalı başbuğ, o yağız Yokluk Sultan,
suçlu suçsuz bütün canlıları
şimşek bakışlarıyla eritmeden,
güzel çirkin tekmil bedenleri kül etmeden.
kullarım, derim ki
kendinize gelin
iş işten geçmeden!

(4. Murat-Yazan: Turan Oflazoğlu)

Kral Lear:

*Esin rüzgarlar, esin! Yanaklarınız çatlayıncaya kadar üfürün! Kudurun! Esin! Seller, boşanın! Kuleleri, tepelerindeki fırıldaklara kadar sulara gömün! Düşünce hızıyla bir an içinde çakıp sönen kükürtlü ateşler, meşeleri yaran yıldırımın öncüleri, alazlayın şu ak saçlı başımı! Siz de ey gökler, kainatı saran o korkunç gürlemelerinizle yamyassı edin şu yuvarlak dünyayı! Tabiatın insan döken kalıplarını paramparça edin; nankör insan üreten tohumları silip süpürün! (...) Gökler, gürleyin var kuvvetinizle! Yağmurlar, akın! Yıldırımlar, saçın ateşinizi! Siz benim kızlarım değilsiniz ki! Ben sizi nankörlük ediyorsunuz diye yerebilir miyim? Koca bir ülkeyi vermedim ki size; "evlatlarım" demedim ki size! Bana hiçbir itaat borcunuz yok sizin! Onun için keyfinize bakın, neniz varsa yağdırın üzerime... Görüyorsunuz, kölenizim artık... Gücü kalmamış, adam yerine konmaz olmuş, zavallı, alil bir ihtiyarım. Ancak "o habis kızlarıma yardakçılık ediyorsunuz" demekten de kendimi alamıyorum. O melunlarla birlik oluyor, böyle yaşlı ve ağarmış bir başa göklerden savaş açıyorsunuz. Ayıp! Ayıp! (*Kral Lear -W. Shakespeare - Çeviren: İrfan Şahinbaş)

Richard:

Ben Romeo'nun Jüliet'i tanıdığından daha fazla tanıyorum seni. Sen de beni. Juliet'in Romeo'yu, Ophelia'nın Hamlet'i, Eva Braun'un Hitler'i, Diana'nın Charles'ı tanıdığından daha fazla tanıyorsun. En azından onlardan daha çok sohbet ettik. Daha çok vakit geçirdik birlikte. Ve yakında sıra ölüme gelecek. Bütün aşıklar gibi. Aşkımızla ilgili yazılı bir belge olmayacak belki, ama ilgilenenler ilerde internet kayıtlarından bulabilirler bizim hikayemizi. Ve ben, iki sevgiliye yaraşan en güzel ölümü buldum. Anlatayım mı? Siyanür dolu bir küvete girmeliyiz önce... Ya da baldıran otu... Evet, bu daha iyi. Siyanür derimizden içeri girebilir. Ve de vaktinden önce öldürebilir bizi. En iyisi baldıran otuyla kaynatılmış köpüklü su. Üzerinde ful yaprakları. Binlerce yaprak. Önce o suya girip yıkanmalıyız... Saatlerce... Sadece dokunmalıyız birbirimize. Ellerimizle... Saçlarımızı okşamalıyız. Omuzlarımızı, göğüslerimizi, bacaklarımızı... Sonra çıkmalıyız köpüklerin ve ful yapraklarının arasından... Gözlerimiz kapalı, kokularımız ciğerlerimizde, tenimiz, terimiz ve baldıran otlu vücutlarımız birbirine karışmış, dakikalarca sevişmeliyiz. Wagner çalmalı odada. Faust bizi izlemeli perdenin kenarından, sessizce... Gerçek aşkları göze alamadık. Ölüme bile atlayamadık gerçek aşklarımız için. Oysa nedir ki ölüm? Hiç değilse düşlerimizdeki aşklar için yapmalıyız bunu. Yok, olsak bile adresimiz belli olmalı bu saçma sapan boşlukta. Madonna ve Richard Güneş sistemi... Mars... Kainat... Özel ulak. Gün ağırınca, önce kapıyı çalacaklar. Meraklılar.Sonra da kıracaklar kapıyı. Sonra da, ne yazık ki iki ayrı beden bulacaklar içerde. İki baş, dört kol, dört bacak ve birbirine sırtını dönmüş iki yürek. Ben şimdiye kadar hiçbir ölüme üzülmedim aslında. Ne bir savaş esirine, ne babama, ne de ful yapraklarına... Gülüp geçmedim belki ama hiç üzülmedim. Umursamadım. Ve de... Hep korktum ölümden. Çok düşündüm ölmeyi ama cesaret edemedim. Mars'a yollanacak olan kapsüle isimlerimizi yazdırdım bu sabah. Düşünsene, aşkımız tarihe geçecek. Adem'den beri hiçbir aşk bu kadar uzaklarda duyulmamış, hiçbir aşık böylesine bir gurur yaşamamıştır. Mars'a isimleri yazılan ilk bir milyon insan arasında biz de varız Madonna. Önce uzun bir süre boşlukta dolaşacak adlarımız, sonra da bambaşka bir gezegene düşecek. Ve insanlık kendini yok edinceye, kainat bir atom çekirdeği haline gelinceye kadar orda kalacağız. Sonsuzluğa kazınan kutsal bir aşk. Sen ve ben. Madonna ve Richard... (Ful Yaprakları-Civan Canova)

Prometheus:

Kibrimden, gururumdan susuyorum sanmayın:
Kendimi bu hallere düşmüş gördükçe,
Bir düşünce kemirip duruyor içimi:
Ben değil miyim bu yeni tanrılara
Bütün üstünlüklerini kazandıran?
Ama bu konuda susuyorum,

Neler söyleyeceğimi biliyorsunuz .
Buna karşılık, dinleyin ne kadar düşkündü ölümlüler,
Ve ben bu ağızsız, dilsiz çocuksu varlıklara
Nasıl verdim aklı, düşünceyi,
Anlatayım bunu, insanları küçültmek için değil,
Onlara ne büyük iyilikler ettiğimi göstermek için.
Önceleri insanlar görmeden bakıyor,
Dinlediklerini anlamıyorlardı,
Uzun ömürleri boyunca düş görüntüleri gibi
Düzensiz, gelişigüzel yaşıyorlardı.
Bilmiyorlardı duvar örmesini.
İçine güneş giren evler yapmasını,
Ağacı kullanmasını bilmiyorlardı.
Yerin altında, karanlık mağaralarda
Karınca sürüleri gibi yaşıyorlardı.
Ne kışın geleceği belliydi onlar için,
Ne çiçekli baharın, ne hareketli yazın.
Bilinç yoktu hiçbir yaptıklarında
Ben gösterinceye kadar onlara yıldızların
Doğuş batışlarını kestirmenin yolunu.
Sonra sayı bilgisini verdim onlara,
Bu kaynak bilgiyi onlar için ben bulup çıkardım.
Sonra harf dizilerine geldi sıra,
O dizilerdir ki belleği her şeyin,
Anasıdır bilimlerin ve sanatların.
Hayvanlara da ilk boyunduruk vuran ben oldum
Ölümlüleri kurtarmak için kaba işlerden;
Atlan dizginleyip arabalara koştum,
Zenginlerin şanını artıran arabalara.
Deniz1er aşan gemilerin bez kanatlarını
Bulan da benim, başkası değil.
Evet, ölümlüler için neler bulmuşken,
Bugün, zavallı ben bulamıyorum yolunu
Kendi başımı dertlen kurtarmanın.
Dahası var, dinledikçe şaşıracaksın:
Ne bilimler, ne sanatlar daha çıkardım!

En önem1ilerinden biri de şu:
İnsanlar hasta düştükleri zaman
Ölüp gidiyorlardı devasızlık yüzünden;
Ne yiyecekleri şeyi biliyorlardı
Ne içecekleri, ne de sürünecekleri şeyi.
Ben öğrettim onlara otları, bir bir karıştırıp
Bütün hastalıklara karşı ilaçlar,
Cana can katan merhemler yapmasını.
Ya toprağın insanlardan sakladığı hazineler?
Tunç, demir, gümüş, altın ve bütün madenler,
Kim buldum diyebilir bunları benden önce?
Hiç kimse... Yalan söyler kim buldum derse.
Uzun sözün kısası, şunu bilmiş ol:
Bütün sanatları Prometheus verdi insanlara. (Zincire Vurulmuş Prometheus - Prometheus - Yazar : Aiskhylos -Çeviri:Azra Erhat-Sabahattin Eyüpoğlu)

Antigone:

(Oyunun başı.Antigone, Thebai'de kral sarayının önünde kardeşi İsmene ile konuşmaktadır)

İsmene'm canım kardeşim benim babamız Oidipus'un mirası hiçbir acı, kahır, utanç kaldı mı Zeus'un yaşarken bize tattırmadığı? Şimdi de Kral bütün kente buyruk salmış diyorlar, biliyor musun ne? İşittin mi? En sevgilimizin başına gelecekten belki haberin bile yok senin. (İsmene:Bir şey duymadım ben, bilmiyorum.) Sezmiştim böyle olduğunu, ondan çağırdım seni buraya , sarayın dışına yalnız sen işitesin diye. Kreon yalnız birini gömüyor ağabeylerimizin öbürünü gömütsüz bırakıyor aşağılamak için. Eteokles'in cenazesini doğru dürüst dua ile kaldırttı, saygınlık içinde varsın diye ölüler ülkesine. Ama onunla kucak kucağa can veren Poluneikes'i kimse gömmeyecek demiş, kimse yasını tutmayacak! Kardeşimizi böyle gömütsüz, gözyaşsız leş kargalarına, akbabalara peşkeş çekmiş tatlı bir şölen niyetine. Anlıyorsun ya. Sayın Kreon'un buyruğu seni de beni de yakından ilgilendiriyor... Özellikle beni. Duymayanlar iyice öğrensin diye kendi de geliyormuş buraya. Şakası yok, uygulanacak emir. Yasağa karşı çıkan olursa , halkça taşlanarak can verecek surlarda. Durum böyle, günü saati geldi özündeki mayayı görelim yaratılıştan soylu musun yoksa soylu ataların yozlaşmış bir çocuğu mu? Israr etmiyorum, yardımın eksik olsun, işine bak sen. İlerde gönlünden kopsa bile yardımını kabul etmem artık. Ben gömmeye gidiyorum ağabeyimi. bu uğurda ölsem ne gam? Yan yana yatarız kardeşimle iki sevgili gibi, suçsa kutsal bir suç benim ki. Şu kısacık yaşamda dirilere yaranmaya değer mi? Öte yandan sonrasızlık bekler beni Ölmüşlerime adıyorum sevgimi, sen ama yüz çevirip kutsal yasalardan gönlünce sürdür günlerini. (Sophokles 1997, s.65)

7. SONUÇ

Oyuncu için büyük bir önem taşıyan diksiyon sanatı ve ses nefes çalışmaları, büyük bir özveri ve düzenli bir çalışma, program ile iyi bir noktaya gelir. Bu yüzden oyuncu adayları ve profesyonel tiyatro oyuncuları bu çalışmaları düzenli bir şekilde yapmalıdırlar. Yukarıda verilen örnek tiyatro tiratları, anlatılan aşamalarda, farklı duygular ve durumlarda çalışılabilir, oyuncu kendini denemek anlamında anlatılan metotların dışına çıkmadan bu tiratları çalışır ve son aşamaya geldiğinde, yazarın isteklerine göre, oyunu yöneten yönetmenin isteklerine göre çalıştığı parçayı, oyunu doğru diksiyonu kullanarak sunar. Diksiyonu düzgün bir tekst, duygularıyla, duruşuyla seyircinin karşısına rahatça çıkabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Şenbay N., 2004. *Alıştırmalı diksiyon sanatı*. 5. Baskı. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

Gürzap C., 2007. *Söz söyleme ve diksiyon.* 10. Baskı. İstanbul: Remzi Kitap Evi

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Serkan Uzuner

Sürekli Adresi: Bağ Sokak Topçuoğlu Apt. 5/18 Acıbadem-İstanbul

Doğum Yeri ve Yılı: Ankara 18.08.1980

Yabancı Dili: İngilizce

İlk Okul: Kalaba İlköğretim Okulu/Ankara 1991

Orta Okul: Namık Kemal Ortaokulu/ Ankara 1994

Lise: Ankara Anadolu İletişim Meslek Lisesi 1998

Lisans: Bilkent Üniversitesi 2006

Enstitü Adı: Sosyal Bilimler Enstitüsü

Program Adı: İleri Oyunculuk